

# 95 ANI DE LA PROCLAMAREA INDEPENDENȚEI DE STAT A ROMÂNIEI

## DOCUMENTE PRIVIND SUSȚINEREA RĂZBOIULUI DIN 1877—1878 DE CĂTRE POPULAȚIA JUDEȚULUI DÎMBOVIȚA

MIRCEA ALEXANDRESCU

Înfăptuirea reformei agrare din anul 1864, suprimarea servituțiilor feudale, alături de alte evenimente social-economice și politice, au dus la situația ca în România, să se grăbească procesul pătrunderii relațiilor capitaliste, să se instaureze mai temeinic noul mod de producție capitalist. Pe de altă parte, asistăm și la procesul de deposedare treptată a țărănimii de pământul primit prin legea rurală a lui Cuza, de către burghezo-moșierime. O parte din țărănimea săracă s-a transformat de fapt în proletariat agricol, fiind silită să-și vîndă forța de muncă moșierilor sau arendașilor. Acesta este unul din fenomenele principale, care demonstrează pătrunderea relațiilor capitaliste și în agricultură. Menținerea însă a unor puternice rămășițe feudale, înapoierea tehnică a inventarului agricol, a constituit o frînă în dezvoltarea mai rapidă a relațiilor capitaliste în acest sector. Consecința menținerii acestui interesant amestec de relații capitaliste și resturi feudale, a fost o și mai crîncenă exploatare a țărănimii. Încercările clasei dominante de a rezolva cît de cît problema țărănească au eșuat. Moșierimea folosind lipsa acută de pământ a majorității țărănimii, a știut ca „dîndu-le în arendă o fișie de ogor, să le impună cele mai grele condiții”<sup>1</sup>. În același timp, exploatarea au găsit și mijloacele juridice de constrîngere a țărănimii, de asigurare a forței de muncă de care avea nevoie, elaborînd legea tocmelilor agricole din 14/26 martie 1866, modificată în 1872, prin care s-a introdus aducerea silită la muncă cu dorobanții. Un alt aspect al situației din agricultură demn de menționat a fost adîncirea procesului de diferențiere economică și socială din sînul țărănimii. Fără îndoială, și în județul Dîmbovița au avut loc aceleași fenomene în agricultură. O situație aparte a avut-o acest județ în ce privește dezvoltarea industriei, cea extractivă, a petrolului în special. În acest sens încă din anul 1860, județul Dîmbovița, în ce privește extracția de țitei, se afla pe primul loc, extră-

<sup>1</sup> *Istoria României*, vol. IV, p. 444, Ed. Academiei, Buc.

gindu-se 715 tone ; în 1865 s-au extras 2700 tone, iar în 1870 s-a ajuns la 3850 tone, producția crescînd mereu, an de an <sup>2</sup>.

Economistul P. S. Aurelian remarca și el acest lucru indicînd pentru județul Dimbovița existența a peste 200 puțuri de păcură, în anul 1860 <sup>3</sup>. Producția acestor puțuri, în deosebi a celor de la Colibași, s-a ridicat între anii 1868—1870, la 350.000 vedre petrol <sup>4</sup>. Prelucrarea țiteiului se făcea în mici distilări rudimentare deservite de cîte 1—5 lucrători. Astfel de „fabrici“ au existat în orașul Tîrgoviște și în comunele din bazinul petrolifer Ochiuri-Gura-Ocniței-Moreni. Încercări de pătrundere a capitalurilor străine în acest județ au fost înregistrate în anii 1862—1879 la Moreni, Colibași etc. <sup>5</sup>. De asemenea, o amplă dezvoltare se înregistrează în industria ușoară și alimentară. Se dezvoltă mult industria morăritului și cea textilă. Un rol important continuă să-l joace încă și un mare număr de mici ateliere meșteșugărești din toate branșele.

În ciuda progreselor realizate pe ansamblul economiei țării noastre, totuși, față de posibilitățile reale existente, nevalorificarea imenselor bogății, au menținut România în rîndul celor mai slab dezvoltate țări din lume. Un obstacol serios în calea dezvoltării economice, sociale și politice l-a constituit dependența de Turcia, lipsa independenței naționale. Monopolul turcesc, la care s-au adăugat și aspectele nefaste ale punerii în aplicare a convenției comerciale cu Austro-Ungaria din anul 1875, intrată în vigoare în anul următor, au sufocat toate încercările și inițiativele unei evoluții favorabile țării noastre. Pentru aceste motive burghezia românească va fi organizatoarea luptei duse în vederea obținerii independenței naționale.

Nu încapă îndoială că burghezia urmărea realizarea independenței, avînd în vedere interesele ei de clasă, întărirea puterii ei economice și politice.

Masele exploatate, țărănimea în special, vedea în obținerea independenței ușurarea marilor greutăți în care se zbătea, eliberarea ei socială. Din această cauză nu se va da în lături de la nici-un sacrificiu. Acest aspect a fost surprins de către revoluționarul socialist N. Zubcu Codreanu într-o scrisoare a sa către unul din mulții săi prieteni : „...vreau să-ți scriu puțin despre această populațiune (țărănimea n.n.) care singură și împreună cu clasa muncitoare de prin orașe, ne-a păstrat naționalitatea noastră, limba și datinele vechi, pe cînd clasa privilegiată devenea ba slavă, ba greacă etc. etc., după cum îi venea mai bine“ <sup>6</sup>. Remarca apoi modernizarea țării, după anul 1859, cu noi instituții și căi de

<sup>2</sup> Gh. Ravaș, *Istoria petrolului din România*, p. 35.

<sup>3</sup> P. S. Aurelian, *Opere economice*, p. 164.

<sup>4</sup> Gh. Ravaș, *Istoria petrolului din România*, p. 41—44.

<sup>5</sup> *Documente privind istoria României, Războiul pentru Independență*, doc. 321, p. 518—521, Buc. 1954.

<sup>6</sup> *Ibidem*.

comunicații, dar care erau în totală contradicție cu viața țaranului român, deosebit de mizerabilă. Pentru a putea face față nevoilor vieții țaranul era silit să-și vîndă munca și recolta pe cîte 4—5 ani înainte moșierilor. Din cauza traiului mizerabil mortalitatea în rîndul țărănimii a crescut vertiginos. Dacă în 1859 procentul mortalității era de 57%, în 1879 a trecut de 100%<sup>7</sup>.

Acestea au fost, în general, condițiile economice și sociale existente în România în ajunul și în timpul războiului pentru independență. În ce privește viața politică, actul independenței a fost pregătit printr-o serie de acțiuni politice inițiate de către burghezie. Din acestea un loc deosebit îl ocupă Convenția cu Rusia. Mihail Kogălniceanu în expunerea de motive prezentată în fața corpurilor legiuitoare arăta: „convenția se încheie pentru a ne sforța să facem a ne recunoaște Statul Român, a ne menține drepturile și instituțiunile noastre politice, a se păstra și garanta integritatea hotarelor României”<sup>8</sup>.

Referindu-se indirect la acest act, la 22 aprilie 1870, marele vizir scria principelui Carol arătînd „pericolu” unei invazii a Rusiei, și-l invita la conlucrarea cu armata turcă condusă de Ecrem Abdul Kerim pașa<sup>9</sup>.

Răspunsul a fost dat tot de către Mihail Kogălniceanu, care i-a comunicat că, guvernul nu poate hotărî nimic fără ca națiunea „să se pronunțe într-o afacere, d-o importanță atît de însemnată”<sup>10</sup>. A fost un răspuns politic foarte abil, deoarece sub aparența neutralității, se pregătea actul proclamării independenței de la 9 mai 1877.

Actul politic al independenței României a fost elaborat de către burghezie, dar el a fost validat prin jertfele materiale și viețile omenești, pe cîmpul de luptă, de către popor, de către țărănime în special.

Organizarea armatei, trecerea ei pe picior de război, s-a făcut numai prin popor de la care s-au luat bani, alimente, îmbrăcăminte și soldați.

Populația județului Dimbovița, alături de întreg poporul, și-a adus o prețioasă contribuție în susținerea războiului din 1877 și avea să „ratifice cu sînge” actul politic al independenței patriei noastre. Documentele vremii ne informează din plin asupra contribuțiilor aduse de către cetățenii or. Tîrgoviște și ai județului Dimbovița. Încă de la 8 aprilie 1877, ministrul de interne I. C. Brătianu cerea Prefecturii jud. Dimbovița să ia măsuri pentru aprovizionarea cu făină, în vederea fabricării a 30 000 de piini, pe care „la prima cerere pentru trebuința armatei”, să le poată da. Cererea a fost executată întocmai<sup>11</sup>. O altă acțiune a fost formarea unui comitet în orașul Tîrgoviște pentru cumpărarea de arme.

<sup>7</sup> Arh. St. Județul Dimbovița, fond Primăria or. Tîrgoviște, dos. 59/1877, f. 2.

<sup>8</sup> Ibidem, f. 8.

<sup>9</sup> Ibidem.

<sup>10</sup> Ibidem, f. 13.

<sup>11</sup> Idem, dos. 101/1877, f. 29.

Acesta lansează un apel către orășeni și țărani cerind : „Judecieni, Dimbovița nu poate rămâne în urma celorlalte județe. E de datoria oricărui județ, și-a noastră în parte, a pune umărul să aplanăm nevoile ce strîmtorează țara“<sup>12</sup>. La rîndul ei, Primăria orașului Tîrgoviște a format în septembrie 1877, un comitet compus din 20 de persoane „dintre cei mai rîfnitori pentru mărirea și onoarea națiunii române“<sup>13</sup> cu sarcina de a strînge ofrande și bani, în vederea cumpărării de arme necesare ostașilor. Tot în orașul Tîrgoviște se formase mai înainte și o comisie pentru rechiziționarea cailor. De asemenea sînt rechiziționate magaziile necesare depozitării ofrandelor ce se vor aduna<sup>14</sup>. Numai din orașul Tîrgoviște sînt trecuți pentru rechiziționare un număr de 404 cai de la șase ani în sus. Aceiași comisie a reușit, într-un timp foarte scurt, să construiască și 10 cuptoare de piine pentru armată<sup>15</sup>.

În ce privește magaziile din oraș rechiziționate pentru nevoile armatei, în număr de 7, acestea aveau o capacitate de 420 000 ocale<sup>16</sup>. Prin poliția locală s-a constatat că Tîrgoviștea putea pune la dispoziția armatei o cantitate de cca. 6000 oca pastramă, de la cei 9 fabricanți din acest oraș, și 600 oca brînză<sup>17</sup>.

O altă mare acțiune de sprijinire a armatei de către populația jud. Dimbovița, a constat din furnizarea unei mari cantități de fin, porumb și orz, asigurarea transportului acestora, colectarea obiectelor de îmbrăcăminte : cojoace, flanele, mînuși, etc. și bani.

Izvoarele documentare sînt revelatoare în acest sens. Astfel, din acest județ s-au rechiziționat peste 100 000 kg fin, 60 000 oca porumb și orz, necesare Brigăzii de cavalerie staționată în Tîrgoviște, comandată de către colonelul Rosnovanu<sup>18</sup>. În ce privește stringerea de bani pentru cumpărarea de arme ne reține atenția telegrama ministrului Mihail Kogălniceanu, din 18. sept. 1877, adresată Prefecturii județului Dimbovița, prin care apela la patriotismul tuturor orășenilor și sătenilor, ca să contribuie cu sume de bani, pentru cumpărarea a cel puțin 2 000 de puști. Se arată în această telegramă : „Cunoaștem jena financiară în care se află țara dar sper, ba mai bine zicînd cred că patriotismullu român va birui chiar și sărăcia“<sup>19</sup>.

Importanța informativă a acestui document constă în aceia că el ne dezvăluie pe lîngă situația armatei române, aproape total neechipată, neînarmată, gravele carențe în ce privește aprovizionarea cu hrana necesară ostașilor și cailor etc. dar și modul prin care burghezo-moșie-

<sup>12</sup> Ibidem, f. 17—18.

<sup>13</sup> Ibidem, f. 17—30.

<sup>14</sup> Idem, dos. 54/1877, f. 45—54 ; 72.

<sup>15</sup> Ibidem, f. 35.

<sup>16</sup> Ibidem, f. 34.

<sup>17</sup> Ibidem, f. 350—457.

<sup>18</sup> Idem, dos. nr. 101/1877, f. 5—6.

<sup>19</sup> *Doc. privind istoria României — Războiul de Indep. — doc. 954, p. 483,*

rimea a înțeles să rezolve toate aceste greutăți, numai prin jertfele poporului.

Într-adevăr, numai documentele referitoare la acest județ arătate pînă acum și cele pe care le vom mai menționa în continuare, dovedesc cu prisosință acest lucru. La 29 aprilie 1877, Prefectura jud. Dimbovița raporta Ministerului de Interne despre mersul rechizițiilor din județ, care se fac „cu cea mai mare acceleritate”<sup>20</sup>. În continuare se arată organizarea unei magazii pentru ofrande, unde s-a și început primirea de ovăz, rachiu, etc., iar în ce privește trimiterea produselor luate „s-a regulat transportarea lor în capitală”<sup>21</sup>. Un alt document, din iunie 1877, enumără și alte articole supuse rechiziționării, în afară de fin și cereale: fasole, vin, vite ș.a.<sup>22</sup>. Altă informație arată primirea din județ de la o persoană a sumei de 400 lei, iar de la alte șase 15 chile de porumb și o chilă de orz<sup>23</sup>.

La 13 aug. 1877, Prefectul de Dimbovița raporta din nou primirea pentru armată a cantității de 110 vedre vin și 3 oca de țuică<sup>24</sup>. Locuitorii satului Pietroșița au depus și ei, la 6 sept. 1877, pentru nevoile armatei suma de lei 365,35<sup>25</sup>. Mai mulți locuitori din satul Valea-Lungă au donat pentru ostașii răniți aflați în spitalul militar din Tîrgoviște 5,60 lei, 8 oi și 53 coți pînză de bumbac și cîlți<sup>26</sup>. Pentru a avea o imagine de ansamblu a contribuției populației acestui județ la sprijinirea războiului independenței, redăm cîteva date statistice referitoare la valoarea bunurilor rechiziționate, trecut în cîteva tablouri (cîte s-au păstrat), pe anul 1877 pînă la 2 iulie 1878. Acestea redau următoarele valori: 14 333 lei; 12 788,40; 1544,77; 8320; 4468,40; 811,50; 445,77; 312,50. În total 43024,34 lei<sup>27</sup>. Menționăm în această perioadă, ca un fapt semnificativ, apariția sigiliului „urbei Tîrgoviște” aplicat în ceară roșie, avînd imprimat capul de bour și acvila, semn al unirii definitive a Moldovei cu Țara Românească și a independenței României<sup>28</sup>.

Populația acestui județ și-a adus aportul nu numai prin sprijinirea directă a ostașilor care luptau pe front, ci și prin îngrijirea celor care-și lăsau frînturi din trupurile lor, pe cîmpul de luptă. Grija față de cei răniți în lupte a constituit o altă manifestare a patriotismului dimbovițean. În orașul Tîrgoviște s-au făcut rapide pregătiri pentru înființarea unui spital militar cu 200 de paturi. Pentru acest lucru Prefectura cerea Primăriei orașului, să ia măsuri ca pînă la punerea în funcțiune a spi-

<sup>20</sup> Ibidem.

<sup>21</sup> Idem, doc. 476, p. 253, vol. IV.

<sup>22</sup> Idem, doc. 727, p. 375, vol. V; o chilă avea 400 oca.

<sup>23</sup> Idem, doc. 872, p. 442, vol. V.

<sup>24</sup> Idem, doc. 147, p. 89, vol. VI.

<sup>25</sup> Idem, doc. 1274, p. 649, vol. VI.

<sup>26</sup> Arh. St. D-vița, fond Primăria or. Tîrgv., dos. 59/1877, f. 5—12; 25—33; 35—40; 51—56; 58—63; 64—67; 68—70.

<sup>27</sup> Ibidem, p. 172.

<sup>28</sup> Idem, dos. nr. 92/1877, f. 1.

talului să se apeleze la cetățeni ca să primească „cite unu sau doi soldați răniți, a le da, nu hrană, nu medicamente, ci adăpost și consolațiune“<sup>29</sup>. În același timp, se apela la întreaga populație a orașului Tîrgoviște și a județului Dimbovița, ca prin ofrandele lor să contribuie la punerea grabnică în funcțiune a unui „spital regulat la Fonderie pentru îngrijirea răniților“<sup>30</sup>. Pentru buna organizare și funcționare a spitalului s-a format un comitet de conducere, care să primească ofrandele cetățenilor.

Fără îndoială că răspunsul populației și la acest apel a fost prompt. La 12 septembrie 1877 „de la un număr de 18 locuitori din comuna Bella acest județ s-a primit ofrandă 42 coți pinză pentru necesitățile soldaților răniți în război“<sup>31</sup>. Elena Bulandra farmacistă din Tîrgoviște oferă pentru răniții din spitalul local 10 cerceafuri, 10 peschine, 12 bucăți fișie și un Kgr. scamă. Aceiași persoană a oferit și toate medicamentele necesare cu 25% reducere<sup>32</sup>. La 22 septembrie Prefectura D-vița scria Primăriei că guvernul a dat dispozițiuni ca la Tîrgoviște, spitalul ce urmează a se înființa la Fonderie să fie „un spital de 330 paturi în care să se așeze spre căutare soldați bolnavi și răniți“<sup>33</sup>. Deosebit de semnificativ este documentul din 24 sept. 1877, prin care Prefectura D-vița comunica Ministerului de Interne o lungă listă a ofrandelor făcute pentru armată și pentru spitalul din Tîrgoviște de către săenii veniți la oborul săptămînal din acest oraș: „Pentru susținerea spitalului militar de la Fonderia din acest oraș, mai multe persoane cu inimi generoase pentru patrie și soldații ei, în ziua de 23 curent, veniți fiind la oborul de săptămîină din oraș și în urma apelului de le-am făcut, nu au lipsit de a da ofrandă obiectele notate în alăturata listă“<sup>34</sup>. Revelatoare este și informația din 26 sept. 1877, care arată atașamentul locuitorilor „sîrbi“ din acest oraș față de lupta întregului popor, pentru obținerea independenței. Aceștia au vindut o parte din produsele lor legumicole „și banii adunați i-au încredințat domnilor administratori ai spitalului“<sup>35</sup>. Pentru acest gest Prefectura Dimbovița, prin raport, cerea Ministerului de Interne ca numele acestor locuitori să fie publicate în Monitorul Oficial. Cert este faptul că, în luna octombrie 1877, spitalul militar din Tîrgoviște era în funcțiune. Dovada o avem în comunicarea doctorului Calinderu, directorul general al spitalelor, către Prefectura Dimbovița în legătură cu sosirea la acest spital a unui număr de 100 de soldați răniți și bolnavi<sup>36</sup>.

<sup>29</sup> Ibidem, f. 14.

<sup>30</sup> Ibidem, f. 18.

<sup>31</sup> Ibidem, f. 25.

<sup>32</sup> Ibidem, f. 38.

<sup>33</sup> *Doc. privind ist. României*, doc. 732, p. 363, vol. VI.

<sup>34</sup> Idem, doc. 776, p. 386, vol. VI.

<sup>35</sup> Arh. St. D-vița, fond Primăria or. Tîrgv., dos. 92/1877, f. 66.

<sup>36</sup> *Doc. Ist. Rom.*, doc. 681, p. 335—336, vol. VI.

Deosebit de alte județe, populația acestor locuri a avut în plus în această perioadă și paza granițelor dinspre Austro-Ungaria. Este cunoscut faptul că în timpul desfășurării războiului independenței, Austro-Ungaria care nu vedea cu ochi buni formarea unui stat independent, de teama unei mișcări a românilor din Transilvania, a încurajat unele acțiuni de învrăjpire națională.

Sigur, rezultatul acestor acțiuni nu a corespuns speranțelor nutrite, însă măsuri de prevenirea lor au trebuit să fie luate. De aceea, la 23 sept. 1877, Prefectura Dimbovița raporta Ministerului de Interne că, împreună cu șeful garnizoanei, a luat toate măsurile în vederea oricărei invaziuni în mod amenințător și neregulat<sup>37</sup>, formîndu-se „strejuiri regulate cu locuitorii din comunele grănicere și forță publică, să fie organizată într-un mod asigurător pentru orice caz de rezistență”<sup>37</sup>. La sfîrșitul lunii septembrie și începutul lunii octombrie se cere aprobarea facerii de concentrări de dorobanți, pentru paza graniței<sup>38</sup>. În documentul din 12 oct. 1877, se arată formarea unei comisii pentru organizarea pazei graniței dinspre Austro-Ungaria. Din această comisie făceau parte și primarii comunelor Pietroșița, Runcu și Moroeni.

Tot din acest izvor avem și informația că, polițaiul or. Tîrgoviște, vameșul și primarul comunei Pietroșița au trecut chiar granița, pentru a cerceta starea spiritelor. Aceștia au mers prin satele Mocciu, Zărnești, Bran și orașul Brașov constatînd că, autoritățile austriece au luat măsuri de potolire a celor care tindeau să atace armatele româno-ruse. În mod deosebit au menționat în raportul lor că satele limitrofe din Transilvania „fiind locuite de români transilvăneni, decurajează orice acte ostile armatei româno-ruse”<sup>39</sup>. Locuitorii acestui județ au mai avut în sarcină și întreținerea trupelor venite în cantonament, după cum arată documentul din 15 iunie 1877, despre venirea la Moreni a regimentului 8 Dorobanți<sup>40</sup>. Pe de altă parte s-a contribuit și la asigurarea transportului proviziilor pentru armata rusă. Pentru aceasta au fost rechiziționate un număr de 2 000 care<sup>41</sup>. Tot în acest sens, și mîna de lucru pentru încărcarea alimentelor a fost recrutată din satele apropiate de Tîrgoviște. La 2 sep. 1877, șeful magaziei armatei ruse din gara Tîrgoviște intervenea pe lângă comisarul României, Vlahide, să-i trimită o listă cu prețurile muncii curente, pentru a ști cît să plătească lucrătorilor români întrebuințați<sup>42</sup>. Ministerul de Interne comunica Prefecturii Dimbovița, la 23 septembrie 1877, că proviziile pentru armata rusă se vor încărca și transporta din gara Filaret, Tîrgoviște și gara Frățești

<sup>37</sup> Idem, doc. 898 și 1042, p. 442 ; 556, vol. VI.

<sup>38</sup> Idem, doc. 1275, p. 650—652, vol. VI.

<sup>39</sup> Idem, doc. 43, p. 27, vol. IV.

<sup>40</sup> Idem, doc. 948, p. 511—512, vol. VIII.

<sup>41</sup> Idem, doc. 39, p. 31, vol. VI.

<sup>42</sup> Idem, doc. 698, p. 344—345, vol. VI. Este vorba de gara de nord din București, care purta denumirea de „Gara-Tîrgoviște”.

din jud. Vlașca cu cărăuși recrutați și din acest județ. Transporturile se făceau fie pînă la Dunăre, fie pînă în Bulgaria. Se plătea pentru carul cu 2 boi 6 franci pe zi la o greutate de 35 puduri și la o etapă de 23 km. (20 verste), iar pentru un car cu 4 boi se plătea 9 franci pe zi cu o greutate de 65 puduri <sup>43</sup>. Ca ultimul aspect al sarcinilor la care a fost supusă populația acestui județ, semnalăm și întreținerea a 800 de prizonieri turci internați la Mănăstirea Dealului <sup>44</sup>.

Dacă populația acestui județ nu a pregetat să răspundă tuturor nevoilor și greutăților aduse de război, atît prin jertfele de vieți ome-nești pe cîmpul de luptă, cit și sprijinirea materială, predînd de multe ori și ultimul bob de griu ce-l mai avea, nu același lucru se poate afirma și despre marii proprietari și burghezie, tocmai aceia care vor ști să beneficieze în ultimă instanță, de toate urmările pozitive ale obținerii independenței. Izvoarele documentare contemporane vremii respective sînt deosebit de concludente în acest sens. În ce privește predarea cailor de rechiziție, prefectul jud. Dîmbovița raporta și întreba Minis.erul de Interne, la 16 aprilie 1877, ce măsuri să ia împotriva proprietarilor, care nu se prezintă cu caii la rechiziție <sup>45</sup>. La aceste abateri și-au dat desigur concursul autoritățile, care protejau pe moșieri și arendași. Din raportul prefectului acestui județ din 23 iunie 1877, se constată că pentru 50 000 kg fin ce urma să se ia din plasa Bolintinu, ca urmare a neglijenței fostului subprefect, nu s-a putut ridica, deoarece, între timp, marii proprietari și arendași l-au vîndut "...mai cu seamă casa d-lui conte Lenș de la Poiana de Sus, care dispunea de 100 care cu fin" <sup>46</sup>.

Acesta, „profitînd de ocaziune, în acest timp l-a vîndut și predat cumpărătorului încă de atunci (de cînd fusese rechiziționat pentru armată, n.n.); că în fine asemenea s-a urmat și la Titu, unde D-na Sevastița Greceasca dispunea de 20 care” <sup>47</sup>. Cercetările au arătat că erau programate 154 care cu fin disponibile pentru armată, în special de la proprietari și arendași. Din acestea numai 34 care cu fin s-au ridicat de la „sătenii plugari” și nu „din averea marilor proprietari sau arendașilor”, cum raportase subprefectul <sup>48</sup>. Același lucru s-a întîmplat și cu finul de pe proprietățile Cretulești și Ciupa-Morteni, despre care prefectul arăta că „era prea vechi”, propunînd să se aștepte pînă la noua recoltă <sup>49</sup>. Un alt aspect al abuzurilor autorităților comunale este semnalat în legătură cu perceperea de bani de la săteni, pentru scutiri de rechiziții. În octombrie 1877, procurorul jud. Dîmbovița raporta minis-

<sup>43</sup> Idem, doc. 473, p. 251, vol. VIII.

<sup>44</sup> Idem, doc. 481, p. 253, vol. II.

<sup>45</sup> Idem, doc. 348, p. 182—183, vol. IV.

<sup>46</sup> Ibidem.

<sup>47</sup> Ibidem.

<sup>48</sup> Idem, doc. 713, p. 396, vol. IV.

<sup>49</sup> Idem, doc. 150, p. 82, vol. VII.



trului de interne rezultatul cercetărilor făcute în com. Cobia, unde primarul și consilierii comunali percepeau în mod abuziv de la locuitorii bani pentru scutiri de rechiziție, chiar și de la cei care aveau dreptul la scutiri. Arată în continuare că, astfel de abuzuri au existat în întregul județ. În încheiere cerea luarea de măsuri pentru „stîrpirea acestui bir necunoscut pînă astăzi, ce sub numele de diurnă și scutire se percepe de la săteni”<sup>50</sup>. Cele mai mari mizerii au îndurat locuitorii din cauza lungilor transporturi pe care erau obligați să le facă, deseori pînă în Bulgaria, îmbolnăvindu-și s-au pierzîndu-și vitele. La 11 decembrie 1877, locuitorii comunei Haimanale cereau Ministerului de Interne să-i scutească de transporturi pentru armată (rusă și română) avînd vitele bolnave: „nu putem merge, rugăm dispensați-ne de această nevoie, căci rămînem cu desăvîrșire săraci”<sup>51</sup>. Și puținii bani ce urma să-i primească de pe urma acestor transporturi sau rechiziționări de bunuri, nu le-au mai fost achitați, fiind opriți în contul datoriilor către stat. În acest sens, din corespondența Ministerului Finanțelor cu primăriile, dintre 27—29 noiembrie 1878, în legătură cu achitarea chitanțelor obținute de locuitorii cărora li s-au rechiziționat bunuri în timpul războiului, s-a constatat că aceștia n-au mai primit nimic, avînd mari datorii către stat<sup>52</sup>. În schimb, marii proprietari cereau despăgubiri pentru orice fel de pagubă suferită în timpul războiului. Interesant este documentul din 27 aprilie 1877, referitor la ancheta făcută de Pref. D-vița, ca urmare a reclamației proprietarului Cioranu din Titu. Acesta s-a plîns că, i s-a pășunat o livadă de către vitele cărăușilor ce transportau arme la gara Titu<sup>53</sup>.

Supportarea numai de către popor, de către țărănime în special, a tuturor greutăților războiului, i-au sărăcit din ce în ce mai mult, în ciuda unor încercări ale autorităților centrale, de a le ușura cît de cît situația. Circulara ministrului de interne I. C. Brătianu, din octombrie 1877, atrăgea atenția prefectilor județelor a nu mai rezolva problemele din cabinet, ci să meargă permanent în dis rict. Se atrăgea atenția ca lucrările agricole să se execute regulat, iar familiile rezerviștilor chemați în serviciul armatei, să fie ajutate la munca cîmpului, carele și vitele acestora să fie scutite de orice rechiziție<sup>54</sup>. Această circulară era rezultatul măsurilor formale luate de către prefecti, pentru ajutorarea la muncile agricole a familiilor rezerviștilor. În acest sens, chiar raportul prefectului de Dîmbovița, din 19. aug. 1877, este semnificativ, avînd în conținutul său și un iz din expresiile personagiilor lui Caragiale. Iată ce arăta aceasta în legătură cu ajutorarea familiilor rezerviștilor: „Însă deși afacerea este oarecum compromisă, dar după măsurile ce am luat

<sup>50</sup> Idem, doc. 879, p. 147, vol. VIII.

<sup>51</sup> Arhiv. St. D-vița, fond Prim. or. Tîrgv. dos. 59/1877, f. 118.

<sup>52</sup> Doc. Ist. Rom., doc. 846, p. 426, vol. II.

<sup>53</sup> Arh. St. D-vița, fond Prim. or. Tîrgv., dos. 59/1877, f. 280.

<sup>54</sup> Doc. Ist. Rom., dos. 1021, p. 519, vol. V.

este asigurată“<sup>55</sup> Adevărul în legătură cu această problemă este descris de către căpitanul Ion Palade, comandantul Escadronului I Dimbovița, din Regimentul 4 Călărași. Acesta reclama la 20 aug. 1877 ministrului de interne că primăriile nu fac munca soldaților concentrați, cerînd a se face anchete serioase și a se lua măsuri corespunzătoare : „...nu știu dacă și în alte județe se vor fi executat ordinele Domniei-Voastră, ca în acest județ, apoi iau curajul a zice că este o nenorocire completă pentru aceste familii“, adăugînd în legătură cu facerea anchetelor, ca acestea „să nu se facă de Prefectură care se găsește în jos în această privință, că nu veți afla adevărul“<sup>56</sup>. Din aceste motive nu puține au fost cazurile cînd locuitorii sătui de atitea abuzuri au început să se opună. Un astfel de caz s-a petrecut la 17 aug. 1877 în com. Perșinari, unde locuitorii s-au opus a fi luați cu carele lor la rechiziție“ călcînd locuitorul Voicu Matei cu caii și carul său, ce era trimis acolo de subprefectul respectiv pentru executarea trimerterii lor“<sup>57</sup>.

Asupra întregii situații a poporului, a suferințelor îndurate și a jertfelor făcute pentru împlinirea noului deziderat al tuturor românilor, cele mai complete și veridice informații ne-au fost transmise de către socialiștii revoluționari din această vreme. Deși la început de organizare, aceștia au surprins cu competență întreaga evoluție a evenimentelor din anii 1877—1878. Pe aceste meleaguri și-au desfășurat activitatea o serie de oameni luminați, animați de ideile socialiste, care cu abnegație și curaj au desvăluit adevărul asupra nedreptăților sociale existente în România din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Dintre aceștia reținem figurile doctorului Ștefan Stîncă, doctor Franchevici, Raicu Ionescu Rion ș.a.

Aceștia au avut o permanentă legătură cu socialiștii revoluționari din întreaga țară, chiar și cu cei de peste hotare, în deosebi cu revoluționarii ruși, schimbînd între ei păreri și impresii. Pentru anii 1877—1878 reținem legăturile pe care le avea doctorul Franchevici din Tirgoviște cu Doctorul Rusel și Nicolae Zubcu Codreanu, ultimul murind la Curtea de Argeș. Nicolae Zubcu Codreanu, înainte de moarte, într-un articol publicat la 6 febr. 1878 în revista „Obscina“ descrie suferințele țărănimii noastre din timpul războiului Independenței. Arată că, din întreaga armată de cca. 60 000 oameni, 40 000 au fost peste Dunăre, lupînd efectiv împotriva turcilor.

România cu finanțele total dezorganizate din cauza crizei financiare europene, nu a putut găsi resurse pentru înarmare și aprovizionare, decît tot la masele exploatare, țărănimea. Aceasta pe lângă jertfele omenești pe care le-a dat, a trebuit să suporte și celelalte cerințe care se impuneau ducerii unui război. Minoritatea dominantă, partidul libe-

<sup>55</sup> Idem, doc. 1068, p. 538, vol. V.

<sup>56</sup> Idem, doc. 594, p. 483, vol. V.

<sup>57</sup> Idem, p. 567, vol. I, partea I-a.

ral, n-a pregetat ca la adăpostul unei fanfaronade patriotice să arunce toate greutățile în spinarea poporului. Arăta în continuare că, în numele patriei și al independenței, burghezo-moșierimea a propus, iar Camera și Senatul care le aparțineau au aprobat, tocmai acele legi, care le puneau la adăpost interesele și înhămau la carul greutăților războiului țărăniimea. Potrivit acestei legislații toți cetățenii erau datori să contribuie în natură sau în bani la cumpărarea de arme, la procurarea de fin și alimente. În realitate aceste contribuții au fost aduse numai de către cei mulți. De la țărani s-au luat vite și care de transport, alimente și cereale. Țăranii au fost siliți să plece la drum câte 2—3 săptămîni, istovindu-și vitele și de cele mai multe ori întorcîndu-se acasă doar cu un bilet cu numărul zilelor efectuate, pentru care avea să i se plătească cîndva : „Se lua de la țărani sub formă de rechiziție ultimele alimente, porumbul, brînză, legumele, finul, ovăzul etc. și totodată, în același sat continuau să trăiască ca niște paraziți, moșierul, arendașul, sau chiaburul, care făcea negoț vast cu aceste produse“<sup>58</sup>. Sînt consemnate chiar din partea unor deputați unele interpelări ale guvernului, în legătură cu situația deplorabilă a țăranilor. Astfel deputatul Cernătescu arăta printre altele : „Toate greutățile războiului nostru cu turcii au căzut în special asupra țăranilor“<sup>59</sup>.

Deputatul Maniu recunoștea și el „că răul războiului a căzut asupra acelei clase din popor, care neavînd nimic, a dat mai mult decît bogății, a făcut tot felul de sacrificii, mai mult decît aceia care aveau de unde să le facă“<sup>60</sup>. În concluzie prevedea chiar și ce se va întîmpla în viitor în ce privește recompensarea jertfelor aduse : „....dacă va fi cineva care în schimbul acestor jertfe nu va primi nimic, acela va fi numai țăranul“<sup>61</sup>. În încheierea articolului său Nicolae Zubeu Codreanu concluzionează : „noi puținii socialiști români care încercăm acum să ne organizăm, nu vom uita cu al cui sînge, cu ale lui lacrimi, cu a cui sărăcie a fost cumpărată independența țării“<sup>61</sup>. Poporul însă nu a uitat și nici nu va uita vreodată pe cei care în orice împrejurare, în orice timp, prin jertfe, au contribuit la ridicarea, apărarea și înflorirea patriei noastre.

<sup>58</sup> Ibidem, p. 568.

<sup>59</sup> Ibidem.

<sup>60</sup> Ibidem.

<sup>61</sup> Ibidem, p. 569.